

Glasba.

Moški zbori. Uglasbil Vinko Vodopivec. Cena 1 K 60 vin. V Ljubljani 1909. Založila Katoliška Bukvarna. — To so pesmi v tistem slogu, ki večini naših zborov najbolj ugajajo: jasni, krepki, brez sentimentalnosti, brez tehniških težkoč, napevi, ki se primejo. Pa če pravimo, da so skladbe lahke, moramo takoj pristaviti, da niso brez duha, ampak splošno izrazite; zlasti lepa, mehka je „Sijaj, sijaj, lunica“. Dobro bo učinkoval šaljivi „Lepi Jurij“, če ga bo

bas-solo količkaj zadel. Orlovska koračnica: „Bratom Orlom“ je pa najboljša, najbolj izrazita (zlasti trio), kar jih doslej za Orle imamo. Če bodo Orli v tem junaškem duhu delovali, kakor je koračnica v njem pisana: dobro jim! — Str. 12. imej II. tenor v 1. vrsti zadnjo noto *h* mesto *fis*; str. 13. naj dobi zbor v zadnji vrsti zloge: daj, bum, bum. Pri ženskem zboru str. 15. nasl. stoj violinski ključ mesto basovskega. Str. 18. imejta basa v 4. taktu visoki *d* mesto *h*.

To in ono.

Prepir o inferiornosti nemške katoliške literature.

Že lani smo v „Dom in Svetu“ (stran 238. Debata o „ghettu“) očrtali „Gralovo“ in „Hochlandovo“ strujo med nemškimi katoliškimi literati, ki si zdaj že tri leta stojita v ostrem peresnem boju nasproti. Zadnji čas je „Hochlandov“ urednik K. Muth izdal nasproti „Gralovcem“ ostro polemično brošuro

NADVOJVODA FRANC FERDINAND S SOPROGO
VOJVODINJO HOHENBERŠKO

„Die Wiedergeburt der Dichtung aus dem religiösen Erlebnis“ (Jos. Kösel, München 1909). Duhovito biča v njej literarno plitvost dunajskih romantikov, ki se zbirajo okrog „Grala“ in proglašajo načelo, da je katoliška umetnost v svojem bistvu romantična. Kakor že pred leti v svojih proslulih Veremundovih brošurah, tako poudarja Muth tudi v tem svojem delu, da je nemškokatoliško leposlovje daleč zaostalo v svojem razvoju za takozvano moderno umetnostjo. Več no-

tranjega življenja, več moči in samoniklosti, več živih žarkov in ognjenih barv zahteva Muth od katoliških umetnikov. Da bi mobiliziral speče umetniške sile nemških katolikov, zahteva Muth ožji kontakt s svetovno napredno literaturo, kajti le tako je mogoče razširiti in poglobiti duševni in literarni horizont nemških katoliških umetnikov.

Svetovno literaturo označuje zlasti razvoj romana in novele, ki s čudovito natančnostjo registrirata vse tresljaje moderne duše in podajeta o našem času res fotografsko natančno sliko. Muth v razvoju katoliške literature pogreša romana in novele.

Razvidno je, da Muth zahteva v umetnosti realizem, ki je dvignil roman in novelo do nepojmljive višine (Dostojevski, Tolstoj . . .). Realizem zahteva tudi za katoliško literaturo in pravi dobesedno: „Alles religiös-künstlerische Schaffen beruht auf dem Erlebnis“. V to svrhu bi bilo treba zlasti poglobiti religiozno življenje v naši družbi; religiozna vzgoja bi se morala obračati bolj na značaj in na celotno osebnost, kakor pa na razum in znanost. Poglobljeno religiozno življenje bi poglobilo katoliško literaturo. To je Muthova prva zahteva.

Drugo, kar hoče Muth, pa je večja duševna prostost ustvarjajočih umetnikov. In ravno te manjka današnjim katolikom zaradi ozkosrčnega duha, ki vlada v tradiciji katoliške umetnosti (?). Razširiti treba literarno obzorje in razviti umetniške sile tako na široko, kakor so razvili svoje sile nemški katoliki na drugih poljih, n. pr. na socialnem in na znanstvenem polju. Potreba intenzivnega znanstvenega dela je že zdavnaj priznana, a na literarno delo in življenje g'edajo katoliki ravnodušno in mrzlo.

Muthova brošura je vzbudila med pristaši „Gralovcev“ veliko razburjenje. Sedemindvajset pisateljev je podalo v mesečniku „Der Gral“ izjavo, v kateri slovesno protestirajo proti uničujoči kritiki njihovih del s katoliške strani. Med njimi najdemo pomembna imena, n. pr. Domanig, Eichert, Klatky, Kralik in dr. Izjavo, ki je po obliki malo samozvestna, je pisala neokretna roka; zato ni dosegla učinka, ki ga je nameravala.

Vkljub temu se nam zdi, da koraka „Gralova“ struja dosledno po cesti, ki vodi do zmage. Njihovo strogo katoliško stališče v umetniških vprašanjih jim kaže pravo in gotovo

¹ Die Wiedergeburt der Dichtung str. 38.

smer. Če izražajo moderni v svojih umetniških delih brez strahu in sramu nenravne in ateistične tendence, čemu bi ne smel katoliški umetnik začrtati v svoja dela neizbrisen znak svoje religioznosti? To hoče tudi K. Muth. Toda njegov katolicizem ima svoj izvor bolj v čustvu kakor v razumu. Odtod njegova teorija, ki jo ponavlja vedno in vedno, da mora biti umetnik v religioznem vprašanju tolerant.

Čudno zvane tudi Muthova očitnja nasproti „Gralovcem“, češ, čemu stojite v tako očitnem boju nasproti moderni literaturi? Boj je pogubljiv za razvoj umetnosti. Stopite v ožji kontakt z moderno!

Kdor pozna moderno umetnost do njenih najglobljih tajen, bo priznal, da mora katoliški umetnik zavzeti nasproti njej polemično stališče, ako hoče ostati značajan katolik. Vse velike umetniške struje so še bile in bodo na vekomaj plod literarnih polemik, in tudi dandanes polemika ne bo oškodovala umetnosti.

Tudi za nas Slovence velja parola: ustvarimo si katoliško umetnost! Toda v estetskem oziru nam je vzor zdrav realizem, a ne sanjava in z mitičnimi okraski olepotičena romantika, kakršno mislijo oživotvoriti „Gralovci“.

Anton Erjavec.

019630

Mlada ruska pesnica.

Na Bledu živi poleti v vili Sosnovki ruski državni svetnik g. Fišer s svojo rodbino.

Pri neki priliki mi je podarila njegova najmlajša hčerka, desetletna Anuška, tiskano knjižico svojih poezij, ki so ravnokar izšle. Ko sem jih doma pregledal, sem spoznal, da se v njih razodeva ne samo resničen in nenavaden pesniški talent, ampak da so nekatere tudi tako dovršene, da bi lahko stale v vsaki zbirki ruskih pesnikov.

Za uvod stoji droben verz na rusko domovino, ki se glasi v slovenskem prevodu:

O vzdrami se, Rusija davna,
vzdramite se, rojaki vi!
Stoji še domovina slavna
in prestol carjev še stoji.

Dokler še eno rusko srce bije,
dotlej bo naših carjev prestol stal...
poslednjega ko Rusa grob zakrije,
sovražnik bo Rusijo razdejal!

Potem sledi: „Posvečenje sestri Olgi in bratu Evgeniju“: „O srečna, ki sta se šolala v Rusiji; a meni, nesrečnici, je sojeno, da moram iti v gimnazij v tujem mestu (Kranj!). Povejta, kaj je življenje brez Rusije meni, rodoljubkinji, ki bi za slavo in za svojega carja rada dala življenje? —

O, ne! naj čakala bi me v Rusiji
smrt i muke, vse, kar hudega
na belem svetu more nas zadeti,
bi vendarle me vedno vleklo tja,
bi vedno si želela v domovino!

Jako lepa je tretja pesmica, v kateri opeva svojo ožjo domovino, Kavkaz.

Sramuj, Kavkaz, zdaj sam se pred seboj!
Glej, Lérmontov te nekda je opeval,
prekrasen miren, čudovit
bleščal si daleč se v snegovih,

led bil na skalnih je vrhovih,
a po pobočjih pisani auli
je potnik mirno mimo šel,
v auli so ga radostno sprejeli,
prijazno okrepčali in potem
na daljšo pot so sreče mu želeli.

Tudi zdaj stojiš ponosno,
namakajo pa reke te krvi,
in beli sneg, bleščeči led
z nedolžno je krvjo škropljen.
Auli so razpadeni
in potnik ne prihaja mirni
po teli soteskah tvojih več.

— — — — —

Ljubka je pesmica „Slovo od Miške“ (tako se je imenovala udomačena srnica, katero so pa potem izpustili). Mnogo pesmic je prigodnic, na brata in sestro itd. Potem pride: „Na Puškina“ in „Bratje mornarji“. Kakor narodna pesem se bere pesmica: „Žalost“.

Šla sem na polje,
trgala cvetice.
Cvetke, ve cvetice,
s krasno mi vonjavo
srce zveselite,
dušo oživite!

plavajte v vodici
v krilih srébrnih,
srce zveselite,
dušo oživite
mojo ranjeno!

Šla sem v tili gaj,
ptičke poslušala.
Ptičke, ptičice,
pridite, zapojte
pesemco veselo,
dušo oživite,
srce zveselite
moje žalostno!

Oh, nič mi ne more
več razveseliti
mrtvega srca!
Živelo je, živelo,
ko živel moj mili
Aleksejušek...

Šla sem k rečici,
videla sem ribke.
Ribke, ribice,

Toda, šel je v bitev,
bil ubit na polju,
zdaj po tujem svetu
tavam sama jaz...
Ni je več utehe,
srcu mrtvemu!

Nežna je poslednja pesem v zbirki: „Kristus je vstal“. Toda mala Anuška se je že naučila tudi slovenskega jezika in je priobčila v „Zvončku“ tudi že eno slovensko pesem za poizkušnjo.

Jaz sem dvomil, da bi bili to res popolnoma njeni verzi in sem ji ta dvom tudi izrazil, kar se ji je močno zamerilo. Da bi me prepričala, mi je prinesla vse svoje zvezke in papirje, pregledal sem jih natančno. Pisani so s svinčnikom v naglici in v neredu, toda nikjer sledu kakšnega popravljanja ali tujega vpliva. Vse je bilo napisano pod trenutnimi vtiski, kakor je bilo ravno razpoloženje. Da bi me popolnoma pobila, mi je še izročila za spomin dvoje pesmic, katere je napisala dotičnega dne skoraj pred mojimi očmi ter jih je sama naglo s strojem prepisala iz zvezka.

Dr. L. L.

019630

Naše slike.

Borilke za žensko volilno pravico na Angleškem, takozvane „suffragettes“, delajo z vsemi sredstvi, da premagajo trdovratni moški rod in si pribore vstop v parlament. Po javnih trgih nastopajo kot govornice, z godbo marširajo po ulicah z vihrajočimi zastavami, na katerih je napisano njihovo geslo: „Votes for women! — Ženskam volilno pravico!“